NOUL COD DE PROCEDURĂ PENALĂ ADNOTAT
Partea generală

Analiză comparativă
Noutăți, explicații, comentarii

Cumpara de pe www.ujmag.ro

Prof. univ. dr. NICOLAE VOLONCIU,
profesor emerit al Universității din București

◘ **Activitate profesională:**
- experiență îndelungată, de peste 65 de ani, în educarea multor generații de studenți;
- unul dintre cei mai prestigioși specialiști în domeniul dreptului procesual penal;
- a fost asistent al profesorului Vintilă Dongoroz și, prin acesta, a cunoscut cel mai bine istoria nescrisă a peste 150 de ani de științe penale;
- competențe în probleme organizatorice și de management în învățământul superior – decan, prodecan, membru al Senatului Universității și inspector în Ministerul Învățământului (6 ani);
- cofondator al Universității Titu Maiorescu, unde a funcționat ca prorector circa 15 ani;
- bun cunoscător al activității practice de elaborare a actelor normative;
- activitate de consultanță în calitate de avocat.

◘ **Publicații:**
- colaborare amplă și susținută în publicații specializate în materie juridică; a condus circa 20 de ani secțiunea de drept procesual penal a Revistei de drept penal;
- a publicat peste 100 de lucrări de specialitate (studii, referate, prefețe ale unor lucrări, cursuri universitare, tratate etc.);
- a participat la numeroase manifestări științifice în țară și peste hotare.

◘ **Premii:**
- este laureat al premiului Simion Bărnuțiu al Academiei Române (1993);
- diploma de onoare pentru dezvoltarea Universității Titu Maiorescu (2003);
- premiul de excelență din partea Asociației Juriștilor din România (2008);
- Plachetă omagială din partea Ministerului Justiției pentru participarea la elaborarea Codului de procedură penală;
- decan de vârstă al profesorilor emeriți ai Universității din București;
- *Doctor Honoris Causa* al Universității Ovidius din Constanța (2013).

Conf. univ. dr. ALEXANDRU VASILIU

◘ **Activitate profesională:** avocat; a fost judecător la Curtea de Apel Brașov – Secția penală; a participat mai mulți ani, ca formator, la pregătirea magistraților; are peste 20 de ani de activitate didactică universitară în domeniul dreptului procesual penal.

◘ **Publicații:** a publicat peste 50 de lucrări de specialitate (articole, referate, cursuri universitare, cărți etc.).

Conf. univ. dr. GHEORGHE RADU

◘ **Activitate profesională:** a fost avocat și apoi judecător la Curtea de Apel Brașov – Secția penală; are peste 20 de ani de activitate didactică universitară în domeniul dreptului procesual penal.

◘ **Publicații:** a publicat peste 50 de lucrări de specialitate (articole, referate, cursuri universitare, cărți etc.).

Cumpărat de pe www.ujmag.ro

Nicolae Volonciu
- coordonator -

Alexandru Vasiliu
Radu Gheorghe

NOUL COD DE PROCEDURĂ PENALĂ ADNOTAT

Partea generală

Analiză comparativă
Noutăți, explicații, comentarii

Cumpara de pe www.ujmag.ro

Universul Juridic
București
-2014-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2014, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
S.C. Universul Juridic S.R.L.
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VOLONCIU, NICOLAE
Noul Cod de procedură penală adnotat : analiză comparativă, noutăți, explicații, comentarii / Nicolae Volonciu (coord.), Alexandru Vasiliu, Radu Gheorghe. - Bucureşti : Universul Juridic, 2014
2 vol.
ISBN 978-606-673-344-1
Vol. 1 : Partea generală. - Bibliogr. - ISBN 978-606-673-364-9

I. Vasiliu, Alexandru
II. Gheorghe, Radu

343(498)(094)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL DISTRIBUȚIE: tel.: **021.314.93.15**
fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Cumpara de pe www.ujmag.ro

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
c.	contra
Cartă	Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
C. civ.	Codul civil
C. pen.	Noul Cod penal
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediție
Ed.	Editura
etc.	et caetera („și celelalte”)
H.G.	Hotărârea Guvenului
hot.	hotărârea
ibidem	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pct.	punctul
pp.	paginile
s.n.	sublinierea noastră
urm.	următoarele

NOTE: - Ori de câte ori în lucrare sunt menționate articole de lege fără indicarea legii din care fac parte, avem în vedere Codul de procedură penală al României, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, cu modificările ulterioare.

- Folosirea sintagmei „legea veche” indică trimiterile făcute la Codul de procedură penală al României din 1968.

Cumpărat de pe www.ujmag.ro

PARTEA GENERALĂ

TITLUL I
Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale

📖 **COMENTARIU:** Semnalăm, mai întâi, o diferență importantă în raport cu vechea reglementare, pornind chiar de la denumirea acestui titlu. Astfel, în timp ce în redactarea Codului de procedură penală anterior primul titlu făcea referire la *reguli de bază ale procesului penal*, actuala reglementare consacră *principiile aplicării legii procesual penale*. Este o diferență de conținut semnificativă, deoarece legea veche se referea la regulile de bază – numite în doctrină și principii fundamentale – aplicabile procesului penal, în timp ce în noua concepție este vorba despre principii care guvernează legea procesual penală în întregul ei, fiind avută în vedere orice reglementare – chiar din legi speciale – care se subsumează categoriei de lege procesual penală.

Sunt principii, precum cel al legalității, care este prezent în desfășurarea oricărei activități sau proceduri procesual penale, dar sunt și altele, precum principiul prezumției de nevinovăție, care funcționează numai până la rămânerea definitivă a hotărârii penale. Acest aspect nu știrbește cu nimic din valoarea de principiu fundamental a prezumției de nevinovăție, întrucât includerea unei reguli în categoria acestor principii nu are drept criteriu doar întinderea aplicării sale pe parcursul întregului proces penal, ci se fundamentează și pe alte considerente, precum importanța aplicării și respectării sale pentru asigurarea desfășurării unui proces corect și echitabil, cu toate componentele care se subsumează acestei cerințe. Ne gândim aici, spre exemplu, la egalitatea de arme și de șanse, dreptul la o apărare efectivă, accesul neîngrădit la dosarul cauzei etc.

Cumpără de pe www.ujmag.ro

Nu trebuie să pierdem din vedere că aceste reguli de bază sunt orientări fundamentale cu conținut juridic, având caracter absolut și irefragabil, cu o deosebită importanță doctrinară și jurisprudențială și reprezintă o călăuză sigură în interpretarea și aplicarea corectă a legii de către organele sistemului judiciar, mai ales atunci când este vorba despre prevederi lacunare sau neclare[1].

Principiile devin astfel, în același timp, instrumente pentru interpretarea normelor de procedură și puncte de reper în aplicarea legii.

Din punct de vedere al structurii reglementării, se constată că în Titlul I din legea veche era cuprinsă și reglementarea acțiunilor din procesul penal, în timp ce în Codul actual acțiunile formează obiectul unui titlu distinct.

Un element de noutate, în primul articol, îl constituie definirea normelor de procedură, aspect care până în prezent a format doar preocuparea doctrinei.

De asemenea, titlul se încheie cu art. 13, în care este reglementată *aplicarea legii de procedură penală în timp și spațiu*. Aici este vorba despre ceea ce Titlul I enunță ca limitele aplicării legii procesual penale.

Reglementarea legislativă a principiilor fundamentale nu este rodul unei concepții unanime în sistemele de drept europene. În multe țări, mai ales din vestul Europei, ele nu sunt supuse normării, fiind însă consacrate în mod constant de doctrină și recunoscute și acceptate unanim în aplicarea legii de procedură penală. Aceasta nu înseamnă că nu este utilă, ba chiar necesară această abordare a legiuitorului român, care a fost exprimată pentru prima dată în Codul de procedură penală anterior. De aceea, este de subliniat faptul că se constată o preocupare pentru amplificarea consacrării legislative a principiilor fundamentale – **12, față de 9 în legea veche** –, ceea ce indică preocuparea pentru construirea unui sistem de referință în interpretarea și aplicarea corectă a normelor de procedură. Astfel, în art. 1 și art. 2 este consacrat principiul legalității, așa cum s-a arătat la nota de la art. 1, în art. 3 sunt două principii, cel al separării funcțiilor judiciare și cel al oficialității [a se vedea alin. (2)], iar în art. 4-12, încă 9 principii, și anume: prezumția de nevinovăție, aflarea adevărului, *ne bis in idem*, obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii

[1] N. Volonciu, *Drept procesual penal*, vol. I, Ed. Paidea, București, 1997, p. 76.

cumpara.de pe www.unimag.ro

penale, caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal, dreptul la libertate și siguranță, dreptul la apărare, respectarea demnității umane și a vieții private, limba oficială și dreptul la interpret. Mai adăugăm faptul că, deși principiul loialității administrării probelor este reglementat ca atare numai în art. 101, la reguli generale în materie de probațiune, în realitate acesta este parte componentă a principiului aflării adevărului, pe care îl însoțește în întreaga sa aplicare.

Art. 1. Normele de procedură penală și scopul acestora

(1) Normele de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală.

(2) Normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

✍ **Notă:** Potrivit acestui text de lege, sunt definite ca norme de procedură prevederile legale care, prin conținutul lor, se referă la desfăşurarea procesului penal, în această sintagmă fiind incluse şi orice alte proceduri judiciare dintr-o cauză penală, adiacente sau ulterioare procesului penal propriu-zis.

Legiuitorul a urmărit ca această categorie de norme să răspundă, în acelaşi timp, atât cerinței eficienței organelor judiciare, cât şi necesității protecției drepturilor participanților la procesul penal.

Eficiența activității organelor judiciare este pusă în balanță, în mod justificat, cu necesitatea garantării şi respectării drepturilor procesuale şi a respectării legii. Acest aspect, al necesității existenței unui permanent echilibru între apărarea intereselor generale, de interes public, şi respectarea drepturilor şi

libertăților persoanelor a reprezentat o preocupare constantă a doctrinei, iar consacrarea legislativă dobândeşte consistența unei garanții procesuale esențiale.

De asemenea, este subliniată necesitatea ca aceste norme să fie în deplină concordanță cu prevederile Legii fundamentale şi ale convențiilor şi tratatelor la care România este parte, fie că este vorba sau nu de spațiul Uniunii Europene.

Observație: În art. 1 şi art. 2 se prevede, de fapt, un singur principiu, cel al legalității. Poate ar fi fost mai potrivit ca prevederile din cele două articole să fie cuprinse într-unul singur, aşa cum era în Proiect, noutatea din art. 2 constând numai în denumirea marginală, întrucât textul nu face decât se reia, într-o altă topică şi exprimare, prima parte a art. 1 alin. (1).

Art. 2. Legalitatea procesului penal

Procesul penal se desfăşoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege.

Notă: Definirea acestui principiu este mai succintă, dar ea este, în acelaşi timp, mai cuprinzătoare, întrucât în legea veche se făcea referire doar la două din cele trei faze ale procesului penale, deşi, evident, şi faza punerii în executare a hotărârilor penale definitive se desfăşura tot sub semnul legalității. Sigur că în prezent se impune a fi rediscutată problema fazelor procesului penal, dar nu o vom face la acest moment.

Este abandonată consacrarea *expressis verbis* a principiului oficialității, numit şi al obligativității[1], deşi prezența acestuia rezultă, implicit, din conținutul mai multor norme de procedură penală, chiar dintre cele dedicate principiilor şi este impusă de recunoaşterea sa pe plan doctrinar de multă vreme[2]. A se vedea, spre exemplu, art. 3 alin. (2), art. 5 alin. (2) sau art. 7 alin. (1).

[1] A se vedea Gr. Theodoru, *Drept procesual penal*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 78.
[2] A se vedea T. Pop, *Drept procesual penal*, vol. I, Tipografia Națională Cluj, 1946, p. 299.

Cumpara de pe ag.ro

➲ ***Codul de procedură penală anterior (Legea nr. 29/1968):*** *„**Art. 2. Legalitatea și oficialitatea procesului penal.** (1) Procesul penal se desfășoară atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecății, potrivit dispozițiilor prevăzute de lege”.*

Art. 3. Separarea funcțiilor judiciare

(1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:
a) funcția de urmărire penală;
b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;
c) funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată;
d) funcția de judecată.
(2) Funcțiile judiciare se exercită din oficiu, în afară de cazul când, prin lege, se dispune altfel.
(3) În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată.
(4) În exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată.
(5) Asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul desemnat cu atribuții în acest sens, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.
(6) Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimitere în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii.
(7) Judecata se realizează de către instanță, în complete legal constituite.

✍ **Notă:** Consacrarea normativă a acestui principiu reprezintă un element de noutate. El constituie o garanție a respectării independenței şi imparțialității şi a asigurării unui proces corect.